

Over de Paster van Lapscheure

(† 1755)

door M. Pollet.

Bij het doorbladeren van oude kerkregisters in de pastorie vond ik de overlijdensakte van E.H. Heldewijs, de "beroemde Paster van Lapscheure". Ik tekende daarbij enkele bedenkingen op.

"Oktober 1755, de 13e kwart voor 5 uur in de namiddag, stierf degelijk voorzien, Eerw. Heer Franciscus Heldewijs, pastoor van deze parochie gedurende ongeveer 40 jaar en 6 maanden. De 16e werd hij in de kerk begraven bij de trap van de preekwtoel, tussen het midden van het hoogkoor en de H. Barbara.

"Dezelfde dag werd zijn uitvaart met een plechtige mis en hoogste dienst gecelebreerd door Z.E.W. Jacobus Blome, deken van de Aardenburgse kristenheid en pastoor te Adegem in Vlaanderen.

"Eertijds is hij ook één jaar en 9 maanden pastoor geweest te Ettelgem-Beekhem, en ongeveer 4 jaar en 3 maanden onderpastoor te Lissewege. Geboren en gedoopt in St.-Pietersparochie-neffens-Brugge in Vlaanderen, heeft hij omtrent 70 jaar en 8 maanden geleefd" was get. Pr. J.D.

Aldus blad 122 van een Lapscheurs kerkregister, dat pastoor Heldewijs begon in 1728 en dat dienst deed én als doopregister, én als huwelijksboek, én tot het optekenen van de overlijdens.

Wijst dit éne register, samen met het feit dat hij tussen de

verschillende akten geen ruimte overliet, en dat hij bij een nieuw jaar geen nieuwe bladzijde nam, op een zekere zuinigheid van pastoor Heldewijs? Of gebeurde dit volgens een meer algemeen gebruik in een tijd dat papier nog bijzonder kostelijk was?

Pastoor Heldewijs werd drie dagen na zijn overlijden begraven. Dat was tamelijk lang in die tijd. Het meerendeel van de overledenen werden hoogstens na twee dagen begraven, velen na één dag, enkelen zelfs op hun overlijdensdag.

Bij de begrafenisakten hier, wordt meestal vermeld dat het gaat over het eenvoudig "in de put steken". Komt er een ander liturgische plechtigheid bij, dan wordt dit uitdrukkelijk vermeld. Men bednke dat het rouwvertoon van tegenwoordig, doodsbriefjes, santjes, enz. hier nog niet bestonden. Geen lijkverzorging, meest kleine huizen met grote gezinnen: de aanwezigheid van een lijk was erg hinderlijk. Dit spoedig begraven zal wel algemene regel geweest zijn.

De rouwdienst met plechtige mis voor Pastoor Heldewijs, had plaats op dezelfde dag als de teraardebestelling. Ook dit was uitzonderlijk, want begrafenis akten vermelden eventueel, dat de plechtige uitvaartdienst soms weken na de begrafenis plaats vond. Hoe kon men anders de familie bijeenkrijgen in een tijd van trage berichtgeving en moeilijk verkeer?

Waar iemand bij de naderende dood biecht, de H. Communie ontvangt en het H. Oliesel, wordt dit uitdrukkelijk vermeld. Betrekkelijk velen stierven zonder sakramenten, of alleen maar "gezalfd" of "geabsolveerd". Zou Heldewijs zorgvuldig geweest zijn in huis- en vooral ziekenbezoek? Een paar maal tekent hij aan bij hen die niet berecht zijn: "ik werd te laat geroepen".

Doktersraad in stervensgevaar, zoals tegenwoordig, was toen ook wel onbekend. Van veel overledenen kent Heldewijs alleen bij benadering de ouderdom; bij enkelen heeft hij voor de leeftijd een plaatsje ovpengelaten. Enkele feiten wijzen er op dat hij zijn register niet regelmatig bijhield en zijn akten "in serie" inschreef. Pastoors-regelmatige-boekhouders zullen in die tijd ook wel uitzonderingen geweest zijn.

Wat nog opvalt, is het groot aantal sterfgevallen per jaar, waaronder veel kinderen en jonge mensen. Zestig jaar en meer, zijn uitzonderlijke leeftijden.

Pastoor Heldewijs heeft ook wel zorg gedragen voor katholieken die woonden in het protestants gebied over de grens. We hebben een paar akten ontmoet van mensen ^{die} door de pastoor werden berecht te Sluis en begraven te ... Lapscheure; o.a. een kerkheer van Sluis!

Heldewijs had veel soorten rouwdiensten: missa privata, officium 3 lectionum, officium 3 lectionum et laudes, 6 lectionum, 9 lectionum, missa solemnia, officium summum, missa solemnis de angelis, missa solemnis cum 3 absolutionibus, solemnibus et solemnioribus, exequae solemnis cum officio nimmo. Wat was dat allemaal?

\$ \$ \$ \$ \$ \$ \$ \$ \$ \$ \$ \$
 \$ \$ \$ \$ \$ \$ \$ \$
 \$ \$ \$ \$
 \$